

Skríningové programy

Ako dokážu pomôcť lekárne?

Ministerstvo, ale aj zdravotné poisťovne každoročne spúšťajú rôzne zdravotné skríniny, ktoré majú včas odhaliť závažné ochorenia. Cieľom skríniny je vyhľadanie jedincov s chorobami v populácii, kým je ešte choroba bez príznakov a neprejavuje sa. V mnohých prípadoch sa tak podarí ju zachytiť v štádiu, kedy je ešte liečiteľná. V auguste 2021 spustilo Ministerstvo zdravotníctva SR organizovaný skríning rakoviny krčka maternice. Jeho cieľom je zvýšiť účasť na preventívnych gynekologických prehliadkach, ktorá dnes nie je dostatočná. Napriek osvetovým kampaniam a rôznym projektom, nie sú však skríningové programy využívané na 100 percent. Vedeli by v tejto oblasti pomôcť s osvetou aj lekárnici? Mali by o to záujem a pomohlo by to? Pýtali sme sa v septembrovej rubrike Ako to vidím ja.

obchodná reprezentantka

Ing. Veronika Koláriková

UNIPHARMA – 1. slovenská lekárnická a. s.

► Lekáreň predstavuje miesto najdostupnejšej zdravotnej starostlivosti a lekárník je najväčší odborník na lieky. Kompetencie farmaceutov sú však stále podceňované a sústreďujú sa najmä na výdaj liekov. Mnoho dnešných lekárnikov však chce robiť pre pacienta viac ako doteraz. To bežne vnímam, keď sa medzi nimi pohybujem v teréne. Okrem dispenzácie pacientov poskytnú farmaceuti aj bezplatné poradenstvo k rôznym problémom, mnohí majú v oficiine prístroje na meranie tlaku, BMI, a iné. Niektorí sa chcú od konkurencie odlíšiť ponukou vlastných výrobkov, výrobou individuálne pripravovaných liečiv či konzultačnými miestnosťami a i.

► Myslím si, že aj lekárnici vedia a chcú šíriť osvetu o skríningových programoch, ktoré

sú na Slovensku realizované. Nevieť prečo, ale nepožaduje sa to od nich, aj keď práve oni vidia, aké voľnopredajné lieky a výživové doplnky si pacienti žiadajú pri lekárenskej tare. Práve vtedy a práve tam je priestor na to, aby lekárník pacienta upozornil na vhodnosť skríniny u lekára. Viem si predstaviť, že by lekárnici mohli rizikovým skupinám pri vydávaní podávať informačné letáky, prípadne sa s nimi krátko porozprávať o danom skríningu. Hlavnou otázkou, ako aj pri všetkých podobných oblastiach je, čo by malo lekárnikov motivovať, aby to robili. Dobrý pocit z vykonanej práce častokrát nestačí na ekonomické prežitie.

lekárnička

Mgr. Zlatica Rašiová

lekáreň Kamilka Helpa a Pohorelá

► Určite by v tejto oblasti mohli lekárnici pomôcť, nakoľko lekárne sú väčšinou

prvé zdravotnícke zariadenie, ktoré pacient navštívi, ak má nejaký zdravotný problém. Lekárne sú tiež oveľa dostupnejšie ako ambulancie lekárov, a preto tu vidím priestor na takýto skríning.

► Myslím si, že prevencia je v dnešnej upoňňanej dobe zanedbávaná, a preto by som aj ja chcela svojou trochou prispieť k zlepšeniu zdravia našej populácie. Samozrejme by som mala záujem zapojiť sa do takejto kampane, lebo včasná diagnostika môže častokrát zachrániť ľudský život. Určite by takéto kampane pomohli. Ak by sme v našej lekárnici našli čo i len jedného pacienta vo včasnom štádiu vážneho ochorenia, tak to pre mňa bude mať význam.

odborníčka

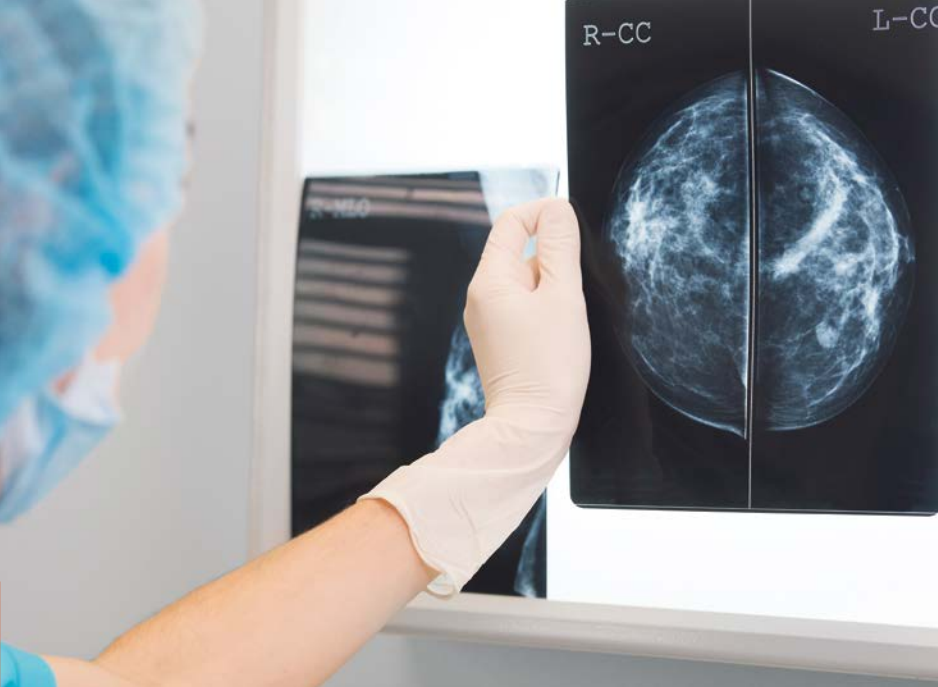

MVDr. Jana Trautenberger Ricová

koordinátorka skríninogov
Národného onkologického inštitútu

► Úspešnosť skríningových programov do veľkej miery závisí od pravidelnej účasti cieľovej populácie na skríningových vyšetreniach. Ak je účasť nad 50 %, vtedy môžeme hovoriť o efektívite skríningového programu, ktorá sa začne premietat' v postupnom znižovaní mortality na vybrané onkologické ochorenia, čo je hlavným cieľom onkologického skríniny.

► Zo skúseností a vzájomnej spolupráce vieme, že skríningové programy v okolitých krajinách prebiehajú rôznymi formami a majú rôzne modely realizácie. Môžeme sa inšpirovať napr. Maďarskom, kde si test na okultné krvácanie do stolice (TOKS) občan

na základe pozvania na skrining vyzdvihne v lekárni a po vykonaní testu v domácom prostredí ho doručí svojmu všeobecnému lekárovi. Je nutné podotknúť, že testy musia byť unifikované kvôli objektívnemu vyhodnoteniu skriningového programu.

► Lekárne tiež vidíme ako vynikajúci komunikačný priestor pre možnosť propagácie skriningov formou letákov, informačných videí a odkazov na stránku www.onkoskriningy.sk, kde sa nachádzajú komplexné informácie ku všetkým onkologickým skriningovým programom. Keďže lekáreň je miesto, kde sa stretáva cieľová skupina ľudí, ktorú chceme osloviť, môže nás to spolu s lekárnikmi inšpirovať k hľadaniu spoločných prienikov na spoluprácu a možnosti zefektívnenia, k šíreniu povedomia o dôležitosti skriningu, no hlavne k postupnému zvyšovaniu celkovej účasti na skriningových programoch.

► Národný onkologický inštitút je odbornou platformou, ktorá slúži na podporu naplnenia Národného onkologického programu. V súčasnosti je jednou z našich priorit koordinácia onkologických skriningových programov, ktoré sú odporúčané Európskou komisiou aj Svetovou zdravotníckou organizáciou.

úrad

stanovisko Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou

- úrad pre
- dohľad nad
- zdravotnou
- starostlivosťou

► Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou (ďalej len „úrad“) vykonáva dohľad

nad poskytovaním zdravotnej a ošetrovateľskej starostlivosti a nad verejným zdravotným poisťovním.

► K práci lekárnikov v oblasti osvetového skriningu onkologických chorôb je kompetentnou inštitúciou na vyjadrenie Slovenská lekárska komora.

► Úrad považuje za dôležité, aby sa zvýšilo povedomie obyvateľstva o možnostiach účinnej prevencie a včasnej liečby sa predišlo úmrtnosti na tieto ochorenia. Úrad cez svojho zástupcu v Komisii pre skrining onkologických chorôb v SR podporí každý správny krok, ktorý prispeje k zvýšeniu percenta preventívnych vyšetrení v podmienkach SR.

SLeK

PharmDr. Miroslava Snopková, PhD.

viceprezidentka Slovenskej lekárskej komory, Fakultná lekáreň, Bratislava

► Dôsledok starnutia populácie otvára mnohé otázky, ako sa s uvedenou situáciou budeme vedieť v budúcnosti ako spoločnosť vyrovnáť; nielen klinicky alebo aj ekonomicky. Vzhľadom na rastúci trend starnutia obyvateľstva je kladený čoraz väčší dôraz na systém zdravotnej starostlivosti, kedy práve nárast výskytu chronických ochorení by mal zdôrazniť posun smerom k širšej úlohe farmaceutov v oblasti verejného zdravia. Významná a viditeľná úloha farmaceutov je najmä v oblasti sekundárnej (včasný skrining), ale aj primárnej prevencie (zdravotná výchova obyvateľstva k zdraviu a zdravým návykom).

► Na Slovensku máme nadpriemerný počet úmrtí na neprenosné ochorenia v produktívnom veku 25 – 64 rokov. Z okolitých krajín OECD majú v porovnaní lepšie ukazovatele Rakúsko, Poľsko aj Česká republika, horšie ukazovatele úmrtí na neprenosné ochorenia má z okolitých krajín iba Maďarsko.

► Aj Zväz lekárnikov Európskej únie (PGEU) zverejnil víziu, aby boli farmaceuti uznávaní ako kľúčoví zdravotníckí pracovníci, ktorí poskytujú príspevok k zdraviu jednotlivcov aj k zdraviu celej spoločnosti. Práve dostupnosť lekární a farmaceutov, ich vedomosti a zručnosti môžu aktívnou multiodborovou spoluprácou významne prispievať verejnému zdraviu celej Európy. Už teraz sú európski farmaceuti často súčasťou rôznych kampaní a osvetových projektov v oblasti verejného zdravia. Napríklad sú to skriningové programy chronických ochorení (napríklad kardiovaskulárne ochorenia, astma, vybrané onkologické ochorenia), alebo programy na zvyšovanie povedomia v oblasti antimikrobiálnej rezistencie či zdravého životného štýlu. Preukázateľne efektívnym riešením je podpora konvenčných postupov v terapii v súlade s intervenciami farmaceutov. Intervencie farmaceutov majú preukázaný prínos, najmä pokiaľ ide o kontinuálne a systematické programy pre pacientov. Nezastupiteľnú úlohu majú tiež vzdelávacie programy pre farmaceutov, ale aj pre ostatných zdravotníckych pracovníkov zúčastňujúcich sa skriningu a osvetových aktivít. Nemenej dôležitým faktorom je tiež ekonomická podpora takýchto programov.

► Mnohí farmaceuti na Slovensku sa zúčastňujú osvetových kampaní Slovenskej lekárskej komory. Výsledky kampaní stále viac poukazujú na nenahraditeľnú úlohu farmaceutov v systéme slovenského zdravotníctva. Práve poskytovanie profesionálnych lekárenských služieb bolo vyhlásené za profesionálnu a ekonomickú budúcnosť farmácie. Poslanie lekárenstva vo verejných lekárnach ďaleko presahuje iba výdaj liekov. Aby sa zlepšovali aj výsledky u pacientov na Slovensku, bude nevyhnutný multidisciplinárny prístup k zdravotnej starostlivosti. Pravdepodobne nebude stačiť, ak my sami budeme mať zručnosti a ochotu zapájať sa do programov v oblasti verejného zdravia, ak naši pacienti nebudú vedieť, že tieto služby sú dostupnou súčasťou lekárenskej starostlivosti.